

Fra institution til plejefamilie: Alle børn har ret til nære voksenrelationer

Nu skal døgninstitutioner og opholdssteder ikke længere have 1. prioritet ved anbringelsen af behandlingskrævende og socialt udsatte børn og unge, mener fem kommuner, der i forbindelse med Barnets Reform, er gået sammen om et projekt, der skal rekruttere, organisere, udvikle og opkvalificere nye kommunale plejefamilier til at modtage børnene. Der er tale om et paradigmeskift, siger projektlederen, socialrådgiver Kathrine Hansen fra Gladsaxe Kommune

I Danmark har vi i mange år troet på, at det bedste for et behandlingskrævende barn er at blive passet på en institution af professionelle, der fagligt er klædt på til at håndtere forskellige vanskelige problematikker.

Måske er det ikke det bedste for barnet.

En undersøgelse, foretaget af SFI i 2009, som sammenlignede fem nordiske landes anbringelsespolitik, viste, at Danmark sammen med Finland topper, når det gælder anbringelsen af børn og unge på institution. Ifølge rapporten "Institutionsanbringelse af unge i Norden" anbringer vi 60 pct. af de unge på døgninstitution, mens det i Norge og Sverige kun er hhv. 31 pct. og 26 pct. af de anbragte unge, der kommer på institution.

Med aftalen om Barnets Reform, som trådte i kraft ved årsskiftet, er der åbnet mulighed for, at kommunerne kan benytte sig af "kommunale plejefamilier" til behandlingskrævende børn og unge, som ellers ville være anbragt på en døgninstitution eller et opholdssted. På den baggrund har Gladsaxe Kommune fået satspuljemidler til sammen med fire andre kommuner at organisere og udvikle kommunale plejefamilier, så de bliver i stand til at modtage behandlingskrævende børn og unge.

"De 5", som projektet hedder, er Gladsaxe, Herlev, Rødovre, Gentofte og Lyngby-Taarbæk Kommuner. Netop disse fem kommuner har en historisk tradition for samarbejde, fx om det obligatoriske firedages kursus for plejefamilier, RUGO, (nu opkvalificeret og omdøbt til KRITH). Men nu bliver samarbejdet anderledes omfattende.

Nære og stabile voksne

Her fortæller projektlederen, socialrådgiver Kathrine Hansen, om tankerne bag og planerne for projektet, der – håber hun – kan komme til at danne skole for den fremtidige anbringelse af socialt udsatte og

Foto: Sonja Iskov

– Når vi nu laver et projekt med fokus på kommunale plejefamilier, vil der være mere bevågenhed i forhold til, om plejefamilierne får den støtte, de har brug for. Derfor skal vi hele tiden være i dialog med familierne og høre, om der er noget, de kunne ønske sig anderledes, siger Kathrine Hansen, Gladsaxe Kommune.

behandlingskrævende børn og unge i Danmark:

– Vi har ikke samme tradition for familieanbringelser som Norge og Sverige, men med barnets reform er der sket et paradigmeskift i holdningen til anbringelse af udsatte børn og unge. Et barn har ret til nære og stabile voksenrelationer, og det krav kan bedst imødekommes i en familiekonstellation, da det er svært at få en stabil relation til det skiftende plejepersonale på

Foto: Sonja Iskov

Kathrine Hansen: – Vi er meget spændte på opgaven med at få rekrutteret de nye kommunale plejefamilier, men vi tænker også alle sammen: Hvad betyder det i praksis, og kan vi gøre det godt nok?

en institution. Derfor skal familiepleje nu være 1.prioritet, og som socialrådgivere har vi pligt til at være meget mere opmærksomme på, hvad der skal til, for at det kan lade sig gøre.

Hvordan oplever du det paradigmeskift som socialrådgiver?

– Rigtig positivt! Jeg tror, vi socialrådgivere har godt af at blive udfordret i forhold til, hvad der skal kunne rummes i en familie. På grund af vores tradition mht anbringelser, har vi måske været hurtige til at afgøre, at det er bedre for barnet at blive institutionsanbragt, hvis det har nogle særligt vanskelige problematikker, eller hvis det fx er svært at samarbejde med barnets biologiske familie. Det har vi gjort ud fra den intention, at anbringelsen skal være vellykket. Nu skal vi – i forbindelse med Barnets Reform – snarere se på, hvad der skal til: Hvad er det for en behandling, man skal tilbyde, og hvilken støtte har den kommunale plejefami-

lie brug for? Der er kommet mere fokus på at tilføre familierne nogle kompetencer i forhold til at løse en anbringelsesopgave. I den nye vejledning til barnets reform står der bl.a., at familierne har ret til og krav på mere supervision og efteruddannelse.

Kurser og netværkssupervision

Hvordan vil I opfylde de krav?

– Hvis der er tale om helt nye kommunale plejefamilier, skal de først på et kompetenceudviklende grundkursus, KRITH, i 4-5 dage. Derudover er der udviklet 12 dages efteruddannelsesmateriale til de kommunale plejefamilier, som løbende skal undervises i skiftende problemstillinger. Vi skal dels sørge for, at de får den undervisning, de har krav på, og dels arbejde med at få etableret faglige netværk i det, vi kalder netværkssupervisionsgrupper. Det handler både om faglig udvikling og om at give dem en ballast i forhold til de udfordringer, det kan være at have børn med særlige vanskeligheder, som kan tage hårdt på en familie.

Som det er nu, er det meget forskelligt fra kommune til kommune, hvor meget supervision en plejefamilie modtager, fortæller Kathrine Hansen. Normalt har det været familieplejekonsulenten, der er kommet ud og har givet supervision til plejefamilierne. I projekt "De 5" har familieplejekonsulenterne en nøglerolle som dem, der skal rekruttere de nye familier, give dem supervision osv.

– Der skal i det hele taget være mere opfølgning, både fra socialrådgivere og familieplejekonsulenter, som kommer ud og ser, hvordan det går og finder ud af, hvad der skal arbejdes med. Men vi professionelle kan ikke være tilgængelige hele tiden. Derfor udvikler vi nogle faglige netværksgrupper, hvor familierne kan støtte hinanden, fortæller Kathrine Hansen.

Fælles rekruttering

Men først skal de nye kommunale plejefamilier findes. Projektet skal skabe rammerne for en fælles rekruttering af de kommunale plejefamilier. Herefter vil familien blive ansat af den af de fem kommuner, der har et barn eller ung, der matcher familien. Derfor er det vigtigt, at plejefamilierne bliver tilbudt samme ansættelsesforhold i alle fem kommuner, så man undgår, at kommunerne skal konkurrere om familierne, forklarer Kathrine Hansen.

– Vi vil gerne udvikle en model, der skal ligge over den almindelige godkendelse. I dag har kommunerne forskellige procedurer for, hvornår en plejefamilie kan godkendes. Det kan ske efter interviews mv. Projektet

her handler bl.a. om at etablere en model, som skal hjælpe os til at blive skarpere på vurderingen af, om dette er en familie, der vil have gode forudsætninger for at blive en god kommunal plejefamilie. Det handler ikke om at sortere men om at tage ansvar for, at nogle familier er rigtig gode til én type opgaver, mens andre er gode til en anden type. Disse børn vil jo have nogle vanskeligheder, der ligger ud over det, en normal plejefamilie møder, da det er børn, vi ellers ville have anbragt på institution. Det er lidt tungere børn og unge, vi skal have ud i de kommunale plejefamilier, siger Kathrine Hansen og tilføjer:

– Som kommune er man interesseret i, at anbringelsen skal gå godt, for ellers har man ikke gjort sit arbejde godt nok. Derfor er vi interesserede i at tilbyde de nye plejefamilier dét, der skal til, for at de kan løse anbringelsesopgaven. Det er jo aldrig i nogens interesse, at en anbringelse bryder sammen.

Det har man dog set mange eksempler på, at den gør?

– Absolut! Det, man kan sige, er, at når vi nu laver et projekt med fokus på kommunale plejefamilier, vil der være mere bevågenhed i forhold til, om plejefamilierne får den støtte, de har brug for. Derfor skal vi hele tiden være i dialog med familierne og høre, om der er noget, de kunne ønske sig anderledes. De er jo prøvekilde for en ny anbringelsesform. Omvendt forventer vi som kommune, at de plejefamilier, vi får, er meget kvalificerede. At det er familier, som har en høj faglighed med hensyn til at have så behandlingskrævende børn i pleje.

Skæve familier

Er en faglig baggrund som fx socialpædagog en kvalifikation for en kommunal plejefamilie?

– Det vil jeg mene. Al erfaring med børn og unge og med familieproblematikker i det hele taget er en belastning i forhold til at gå ind i sådan et arbejde. Fx kunne jeg forestille mig socialpædagoger, der tidligere har arbejdet på døgninstitution, og som nu kunne tænke sig at blive plejefamilie.

Hvad med en baggrund som fx min – som journalist?

– Det er en interessant diskussion. Den ene holdning er, at det skal være familier, der arbejder inden for feltet – socialpædagoger, lærere, socialrådgivere etc. Den anden side af diskussionen går ud på, at skæve børn måske skal have nogle skæve familier. Vi skal ikke bare tro, at pædagogisk viden automatisk bidrager til at blive en god kommunal plejefamilie. Det kan det gøre, men jeg tror, det er vigtigt, at vi er åbne for

den gave, der kan ligge i at ansætte familier med helt andre kvaliteter, erfaringer og værdier. Vi har gode eksempler på børn, der ikke har kunnet anbringes nogen steder, og som er endt med at blive anbragt hos fx en skorstensfejer på Lolland, der godt kunne rumme dem.

– Hidtil har vi typisk brugt meget tid på at godkende, undersøge osv., fordi vi har villet minimere risikoen for at uddanne en plejefamilie, der viser sig ikke at lykkes med en anbringelsesopgave. Men vi må også være åbne for, at uanset hvor meget, vi uddanner, og hvem vi rekrutterer, kan vi aldrig vide, hvordan det ender. Der er ingen garanti for, at det lykkes – selv for dem, vi troede var de allerbedste og dygtigste familier. Når man anbringer et skævt barn i et perfekt kernefamiliemiljø, kan barnets identitet blive splittet, fordi normerne er så anderledes, at det har svært ved at føle sig hjemme. Det kan være svært at leve op til de rigtige normer, og vi professionelle skal være opmærksomme på, at vi er med til at sætte en dagsorden for, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert.

Vi skal øve os

Hvordan vil I finde de egnede plejefamilier?

– Der er to ben at gå på. Det ene er at se på alle de plejefamilier, vi kender, i de fem kommuner og finde ud af, hvem der kunne være interesserede i at blive opkvalificerede til at tage sig af de behandlingskrævende børn. Det er familier, der har fået grunduddannelsen, og som har nogle erfaringer, der gør, at de kan komme hurtigere i gang som kommunal plejefamilie.

ANSÆTTELSE SOM "KOMMUNAL" FAMILIEPLEJER EFTER BARNETS REFORM

Forbundet vil gerne følge udviklingen i antallet af samt indholdet i de kommunale ansættelser af familieplejere. Formålet er at få overblik over hvilke ansættelsesforhold de enkelte kommuner tilbyder kommunalt ansatte familieplejere samt vurdere om lovens intentioner efterleves.

Er du blevet nyansat som kommunal familieplejer eller er du blevet tilbudt at få ændret din nuværende ansættelse til kommunal familieplejer, kontakt da gerne din lokale kreds og giv os besked.

– Det andet ben er den eksterne rekruttering, som bl.a. skal ske gennem annoncer i diverse medier. Men lige nu tror jeg, vi vil satse på at finde de plejefamilier, der allerede gerne vil. De skal øve sig på den svære opgave, og vi skal øve os i at passe godt på dem og i at blive skarpe på, hvad der skal til, for at en kommunal plejeanbringelse kan blive en succes.

Når de interesserede familier har meldt sig, skal de godkendes, og projektet skal udvikle en udvidet godkendelse, der kan bruges af alle fem kommuner:

– Vi skal stille endnu mere skarpt på familiens ressourcer og svagheder, så vi kan være helt ærlige i vurderingen af, om dette er en familie, der kan blive en almindelig plejefamilie eller en kommunal plejefamilie. Begrebet "den kommunale plejefamilie" er nyt og betegner en plejefamilie, der er uddannet til at varetage særlige anbringelsesopgaver, forklarer Kathrine Hansen.

Skal de kommunale plejefamilier bo inden for de fem kommuners grænser?

– Det ville vi gerne have, men vi ved, det er svært, så nej, ikke nødvendigvis. Der er et princip om, at vi gerne vil have, at barnet bliver i nærmiljøet, evt. på egen skole. Men Storkøbenhavn og Nordsjælland er ikke dér, hvor der er allerflest plejefamilier, for her er meget bymiljø, hvor folk bor i mindre lejligheder.

Vil alle plejefamilier ikke gerne opgraderes og få bedre løn- og arbejdsforhold?

– Det tror jeg ikke. Nogle familier er rigtig glade for at have den type opgaver, de nu engang har, for hvis man får et barn med ekstra vanskeligheder, er der andre hensyn at tage, som kan trække store vekslers på privatlivet. Jeg tror, det handler om ambitionsniveau.

Store udfordringer

Målet er at ansætte i alt 15-20 nye kommunale plejefamilier i projektperioden.

En af de mange store udfordringer bliver at få fæl-

les vilkår for de kommunale plejefamilier på plads, så de gælder i alle fem kommuner – i hvert fald i projektperioden.

– Hvis flere familier bliver ansat i samme projekt, men med forskellige løn- og arbejdsvilkår, alt efter hvilken af de fem kommuner, de samarbejder med, kan der hurtigt ske en skævvridning, påpeger Kathrine Hansen og fortsætter:

– Vi er oppe imod fem forskellige politiske organisationer, som har fem forskellige traditioner for, hvordan man aflønner plejefamilier. Og forskellen er stor, så ja, det er en stor udfordring.

"De 5" har fået 3 x 1,6 mio kr. til projektet, som skal køre frem til udgangen af 2013. Officielt startede det med et "kick-off" den 21. marts, hvor der blev nedsat to arbejdsgrupper, der dels skal arbejde med rekruttering og udvikling af screening, og dels med efteruddannelse og netværkssupervision. Projektmidlerne skal desuden bruges til at give familieplejekonsulenterne i de fem kommuner et kompetenceløft, så de føler sig rustede til at arbejde med de kommunale plejefamilier. Håbet er, at projekt "De 5" kan høste nogle erfaringer, som kan bruges fremover i anbringelsen af behandlingskrævende børn og unge:

– Vi skal finde ud af, hvad kvalitet i anbringelsen egentlig er, og hvordan vi i kommunerne bliver gode nok til at støtte plejefamilierne: Hvad er det for et hjælpeapparat, vi skal have etableret, så vi kan støtte familierne med supervision, undervisning osv. Det er et spørgsmål om ressourcer, som vi skal have forventningsafstemt i den enkelte kommune, siger Kathrine Hansen og slutter:

– Vi er meget spændte på opgaven med at få rekrutteret de nye kommunale plejefamilier, men vi tænker også alle sammen: Hvad betyder det i praksis, og kan vi gøre det godt nok? Det må vi finde ud af. Ingen ved endnu, hvor meget ekstra, der er brug for!

Af Annette Wiborg, journalist

AMU KURSER FOR FAMILIEPLEJERE SOCIAL & SUNDHEDSSKOLEN, HERNING

Kursusafdelingen på Social&SundhedsSkolen i Herning gør opmærksom på AMU kurser indenfor det pædagogiske område, som er målrettet kortuddannede eller ufaglærte medarbejdere – heriblandt familieplejere. I 2011 er der ledige pladser på kurserne "Børn og unge med adfærds- og kontaktforstyrrelser" og "Arbejdet som aflastningsfamilie".

Se mere på www.sosuherning.dk eller kontakt administrativ medarbejder Hanne Kjær på tlf. 9627 2913 eller læringskonsulent Mette Raft på tlf. 9627 2929.